

Vinokurova N. V.

SOCIOLOGY OUTERLOOK AT ITSELF (RUSSIAN EVOLUTION OF AESTHETIC EDUCATION IN XIX - XXI CENTURIES)

Having two-year work experience in Russian Federation, the author studied a long period of branch education system transformation, based upon the influence of inner and outer factors, coming out of such sources mix as - specific human personalities, Russian Federation social institutes and also two main structures: traditional school education and additional (aesthetic one) integration. These two kinds of education systems, having common basis and being in the permanent shaky position by themselves, have changed in to new quality education structures, with their regional and national specifics in the area of federal state and got the approval and support by federal law and two generations of federal standards.

Additional education was in the proces of permanent transformation during 80-year period from 1936 till 2015 and now it shows brand new musical aducaion ideas of absolutely new quality, which were organicy adopted by the school system.

The idea of three-component programm (word-music-dramaturgy), which was presented in «Peter and the wolf » - Sergey Prokofiev's symphonic tale, was transfigured in to six-component one by Dmitrey Kabalevsky, together with USSR scientific and pedagogical academy in (1970-th).

It's taken 34 years to make the first and 20 years second steps of this idea transformation: which moved from «music idea» to the wider perspective- the «idea of art». The third one, was made in following 23 years (1992-2015) also. It's turned into an absolutely new school education structure, called - additional education system, using a set of totally independent subjects and is based upon the transfigured mix of D. Kabalevsky programmes and old school aesthetic classes experience. This way, we can come to conclusion, that two educaton structures in Russia- academic and additional one, exist and come together, criss-crossing and supporting each other on the sub-subjective connections level. This kind of experience also exists in Ukraine.

Key words: *five stages of the evolution; actors' ideas transformation; innovation methodologes' projection; intelectization and socialization of individuals and schoole society groups; interchangeable structure transformation, both interchangeable and intermiduate; editional education, as a solid school structure; non antagonistic but a frameworke structure of the USSR - Russia - Ukraine methodologes education; microlevele education active vibratios.*

УДК 791.66 (477.81)

Виткалов С.В.

**«ART JAZZ COOPERATION» ЯК ФОРМА ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ
ДЖАЗОВОГО ВИКОНАВСТВА: КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ**

Аналізується проблема функціонування джазового мистецтва, зокрема в умовах організаційних заходів – фестивалів «Art Jazz Cooperation», що організуються чимало часу у містах Рівне та Луцьк.

Ключові слова: *джаз, міжнародні джазові імпрези на Волині, виконавці, еволюція мистецької практики.*

Історія вітчизняного джазового мистецтва достатньо складна, як складною є й історія будь-якого специфічного явища у культурному просторі, яке претендує на самодостатність у культурному вимірі. Адже цей вид музичної практики чимало років зазнавав гонінь,

переслідувань, непорозумінь, утім завжди викликав підвищений інтерес значної кількості шанувальників та музикантів своїм оригінальним звукосполученням, ритмом, манерою виконання й специфічним антуражем, який неодмінно супроводжував кожен виступ будь-якого джазового колективу чи окремого виконавця.

Тож сьогодні маємо низку різноманітних наукових заходів – науково-практичних конференцій, де ці питання починають активно обговорюватися (Київ, Донецьк, Львів, Рівне, Луцьк та ін.) [3-4]. Активізувалася й практика проведення численних фестивалів, де українські музиканти мають добру нагоду порівняти власні творчі здобутки із світовою музичною практикою. Як це було, приміром, із виступом у залі органної і камерної музики м. Рівного найстильнішого музиканта із Нью-Йорка - Джоела Холмса у лютому цього року, або на щорічних джазових фестивалях (Рівне-Луцьк) [1; 290-301], чи низці подібних заходів під вже традиційною назвою – Київські літні музичні вечори та Міжнародна літня музична академія, що стали вже традиційними для Київського вищого музичного інституту ім. Р. Глієра.

Цікавий джаз і вокальним контекстом, оскільки за допомогою цього надзвичайно потужного і оригінального «інструмента» – людського голосу – можна було передати безліч відтінків і глибину мистецької думки.

Маючи у своїй основі народну культурну інтонацію та латиноамериканське підґрунтя, джаз викликав інтерес як вияв художньої думки чи загалом культури, протилежної радянській політичній системі, виступав специфічною контркультурою, яка негласно функціонувала у радянській політичній системі і продовжує існувати сьогодні, маючи вже іншу теоретико-методологічну, технічну та мистецьку базу. Однак, усі сходяться на тому, що джаз – це один із найяскравіших видів інтелектуальної музики. І це засвідчують чимало перекладених в Україні ґрунтовних праць іноземних дослідників [2, 8] та перші дисертаційні дослідження [5-6]. Інакше кажучи, сьогодні цей вид художньої культури починає активно вивчатися і пропагуватися. Започатковано навіть централізоване його навчання у ВНЗ – поки що на рівні Київського інституту музики ім. Р.Глієра [3], що виступає також і організатором відомих мистецьких фестивалів («Голосієво-88», «Київські літні музичні вечори», «Міжнародна літня музична академія» тощо), де не лише можна почути справжній професіональний рівень та манеру виконання цього виду мистецтва, але й поспілкуватися чи принаймні послухати музичних критиків [10], які також поступово формуються в Україні, швидко надолужуючи даремно згаяний час. Виконують та починають вивчати це мистецтво і в окремих Інститутах мистецтв, зокрема й РДГУ на кафедрі естрадної музики і хореографії, принаймні низка публікацій співробітників у цьому плані це засвідчують [9].

Джаз – вид професіонального виконавського мистецтва, що виник на півдні США, а точніше в бідних кварталах Нового Орлеану на межі XIX-XX століття внаслідок синтезу культури нащадків африканських рабів, яких насильно завозили в західну півкулю протягом XVII-XVIII століть, з європейською музичною культурою білого населення цього регіону планети.

Характерними рисами джазу є імпровізаційний початок, специфічне звуковидобування, відмінне від академічної музики фразування, а також складна багатопланова ритмічна структура і інтонаційний лад, що допускає відхилення від температури [8]. Інакше кажучи, формування джазу тісно пов'язане з розвитком фольклору американських негрів, що склався в процесі взаємодії художніх традицій нащадків рабів, вивезених з Африки, з культурою білого населення США, що знайшло своє відображення в таких вокальних формах афро-американської музики, як трудові пісні-балади, спірічуелс і блюзи.

Цей вид культури, як і кожен її мистецький вид, має свої стилі (свінг, бібоп, кул, фрі-джаз тощо), специфічні інструментальні склади, надзвичайно соковиту гармонічну основу,

різноманітні електроакустичні ефекти і ще безліч такого, що й вкладається у досить ємне та притягальне поняття – Джаз [8], що, на відміну від популярної музики, потребує певної фахової підготовки слухачів [7]. Одним словом, джаз завжди викликав підвищений інтерес як тих, хто його знав, виконував, цінував, так і тих, хто наглядав за його розвитком у порядку критики.

Залишаючись феноменом афро-американської культури, система музичної мови джазу поступово стає інтернаціональною, тобто формує своїх шанувальників у різних регіонах планети і спонукає до ґрунтовного його вивчення.

На Рівненщині ця музика також має своїх шанувальників, адже її звукова та ритмічна система поступово закладалася у свідомість місцевого слухача багатолітньою творчою працею знаних у краї музикантів – О. Гайдабури, В. Пасічника, І. Данилюка, О. Заходякіна та ін., які й спонукали місцевих жителів поступово відходити від сприйняття лише мажорно-мінорної класичної музичної системи. Цьому сприяла також й поява книги О.Гайдабури та Б.Столярчука «Ритми Рівненського джазу», де здійснено спробу зберегти в пам'яті шанувальників імена місцевих музикантів та їх колективи..

Утім, згаданий вище фестиваль «Art Jazz Cooperation» був заснований у м. Луцьку 2007 року з ініціативи Олега Баковського та Олександра Трофимчука і став продовженням іншої музичної імпрези – «New Cooperation», що розпочав свої перші кроки 2005 року. Тоді ж до цього дійства, за сприяння Сергія Гемберга, приєдналися й митці Рівненщини.

«Art Jazz Cooperation» об'єднує в собі не лише широку концертну програму, але й чимало інших цікавих моментів. Йдеться про майстер-класи представників провідних музичних гуртів і виконавців, метою яких є неформальне спілкування, презентація своїх здобутків. Це також фотоконкурс «Джазові емоції» – всеукраїнська фотозбірка конкурсних робіт із джазовою тематикою. Це і художня імпровізація «Лінія джазу» – художнє бачення й візуальне відтворення «почуттів» під час звучання певної музичної композиції художником.

«Хореографія. Джаз-денс» – минулорічний захід, що відбувся з хореографічною підтримкою професійного колективу «Light Dance Company», що набув яскравої репрезентації та спонукав широке обговорення в середовищі музикантів і балетмейстерів.

«Art Jazz Cooperation» за свою понад п'ятирічну історію представив жителям краю чималу кількість не лише кращих художніх колективів, але й дав можливість показати своє вміння виконувати джазові композиції місцевим групам.

Серед учасників заходів завжди було чимало іноземних гостей, які своїми виступами здобули прихильність українських шанувальників мистецтва. Нагадаємо історію цього дійства в особах.

У 2008 році у м. Рівному виступало чимало відомих джазових дуетів: Джаз-тріо під орудою О. Баковського (м. Луцьк) та Валерій Колесніков (м. Донецьк); «Z-band» Ігоря Закуса (м. Київ); В'ячеслав Полянський та джаз-дует «Ольга Войченко і Сергій Капелюшок» (м. Київ); «Жан-П'єр Фрьолі та Олексій Боголюбов» – джаз-дует (Німеччина - Україна); Пікардійська терція (м. Львів); Jazzband – «Art Time» (сmt. Клевань); «Тетяна Балакирська та Олексій Наджаров»; джаз-дует (м. Москва); Monorail Quartet (США – Польща).

2009 рік приніс також низку яскравих музичних вражень. І це помітно не стільки по колективах-учасниках, але й репертуару, що набув філософського змісту:

- Енвер Ізмайлов; Джаз-тріо Юрія George Виноградова (Україна); Лешек Драніцкі (Польща); Брас-ансамбль «Каприз», солісти Большого театру (Росія); Олег Скрипка та Джаз – кабаре «Забава»; JT FRESH (Україна); Н.Шацька (Росія); Пікардійська терція (м. Львів); Monorail Quartet (США – Польща); «Z-band» Ігоря Закуса (м. Київ); згадані вже Жан-П'єр Фрьолі та Олексій Боголюбов – джаз-дует (Німеччина – Україна); джаз-дует «Тетяна Балакирська та Олексій Наджаров» (м. Москва); В'ячеслав Полянський та джаз-дует «Ольга

Войченко та Сергей Капелюшок» (м. Київ); «Art-Time» (сmt. Клевaнь); Джаз-тріо О.Баковського (м. Луцьк) та Валерій Колесников (м. Донецьк).

У 2010 році представницький ряд виконавців не лише розширився кількісно, але й зріс якісно: Біг-бенд ПДМ (Україна); Sound Plus (Україна); Ukarol (Польща-Україна); Джаз-тріо Б.Гуменюка (Україна); Lela Brasil Project (Україна); Luchesk Band (Україна); Lela Brasil Project (Україна); – Free Spoken Band & Т.Балакірська (Росія); Peter Lipa Bend (Словаччина); «Mansound»; «Резус Блюз»; Дуєт «Рукомойников та Давидов»; JT Fresh (всі – Україна); Н.Шацька (Росія); Олег Скрипка та Джаз – кабаре «Забава» (Україна).

2011 року рівненчани мали змогу почути інших представників та мистецькі стилі, співставити авторські манери, технічну сторону виконання, мистецьку культуру груп Polar Expedition Jazz Quartet (Україна-Польща-Норвегія-Швеція), Dislocados (м. Київ), Banderas Blues Band (м. Харків), джаз квінтет із м. Луцьк, тріо Б. Главенкової (Чехія).

Підвищену увагу викликала й участь у фестивалі 2012 року відомої грузинської співачки Ніно Катамадзе та її групи INSIGHT під орудою Г. Качейшвілі, що завжди виконує досить складну, філософську музику і спонукає, як зазначено в прес-релізі, до роздумів над проблемами вічності життя людини.

Відзначена за свою майже 20-річну музичну кар'єру у численних та престижних номінаціях мистецької Росії й Грузії («Краща співачка року» – 2002-2003; «Краща оригінальна музика», «Постать у сфері шоу-бізнесу» (2003, всі – Росія), «За видатний внесок у розвиток грузинської музики», 2004 та ін.), *маючи з десятків яскравих альбомів* («Ordinary Day» (2003), «Nino Katamadze & Insight» (2004), «Black» та «White» (2006), «Blue» (2008), «Red» (2010), «Green» (2011) тощо, а також DVD «... Start New Peaceful Day...» (2005), «Red. Line» (2011) *та записи саундтреків до фільмів*: («Vashli» («Яблуко»), режисер – Ірина Креселідзе, Грузія, 2000; «Дорога к Спасителю», режисер – Михайло Борашвілі, Грузія, 2004; «Оранжевое небо», режисер – Олександр Кириєнко, Україна, 2006; «Жара», режисер – Резо Гігінейшвілі, Росія, 2006; «Інді», режисер – Олександр Кириєнко, Україна, 2007; «Домовий», режисер – Карен Оганесян, Росія, 2008; «Трасса М-8», режисер – Олександр Грабарь, Росія, 2008; «Убити Короля», режисер – Олександр Атанесян, Росія, 2008), *учасниця міжнародних джазових фестивалів* в Единбурзі, Лондоні, Брістолі, Москві, Архангельському (Росія), Давосі, Санкт-Петербурзі, Ніцці, Калінінграді, Тбілісі, Анталії, Києві, Донецьку, Коктебелі та багатьох інших містах світового джазового мистецтва, Ніно Катамадзе продемонструвала місцевим слухачам, що вона є справді однією з кращих співачок сучасності, а цей вид художньої культури з кожним таким виступом збільшує число прихильників та шанувальників нового, «старого» мистецтва на ім'я Джаз!

2013 рік засвідчив подальший пошук форм репрезентації цього мистецтва, врахування під час його проведення законів шоу-бізнесу. Тож крім традиційних конкурсних програм, що проводилися одночасно у Рівному і Луцьку, відбулося відкриття конкурсу флористичного мистецтва «Квітковий джаз» (створення об'єкту з рослинного матеріалу), в якому взяла участь Катерина Федончук, що є представником Академії флористики та ГО «Суцвіття». Вона також провела майстер-класи для журналістів та культурних оглядачів. Крім цього було проведено майстер-клас для музикантів від американського барабанщика Френка Паркера (Луцький замок), який об'єднався з міжнародним квінтетом The Jazz Collective (А. Литвинюк – фортепіано, А. Анджейевська – вокал, Т. Баковський – саксофон, А. Арнаутов – контрабас). Тоді ж відбулися майстер-класи для музикантів та дорослих із сучасної травмотанки (створення музичних інструментів) від згаданої вже К. Федончук. Для рівнян, це, здається, взагалі нове явище під час проведення заходу такого рівня і профілю.

На жаль, через певні обставини (скоріше за все – фінансові) наприкінці серпня 2013 року фестиваль хоча й відбувся, утім лише в одноденному форматі, одночасно у Рівному та Луцьку (Замку Любарта), утім, із не меншим розголосом. Цьому є й відповідне

підтвердження. Адже із найбільш помітних його учасників – італійський вокаліст-віртуоз Б.Саволделі, естонський квінтет Танела Рубена за участі Крістіана Рандалу, а також українських «Crystal Quartet» О.Боголюбова і визнаного барабанщика з Чикаго Френка Паркера, який виступав разом із молодими українськими джазовими виконавцями, знаних українською публікою за концертами у Дніпропетровську та Києві.

До новинок 2013 року – чи не вперше в Рівному проведено кілька публічних лекцій та майстер-класів Олексія Когана під загальною назвою «Слухаємо музику разом» та традиційне «Джазове Кіно» за участі відомого піаніста О.Боголюбова, що відбудеться у кінотеатрі «Ера».

Цього року фестиваль був благодійним і достатньо патріотичним за тематичним рядом виконуваних творів та інших форм культурної репрезентації, що використовувалася під час проведення заходу. Адже враховуючи досить складну ситуацію на Сході нашої держави, зібрані кошти підуть на придбання сучасних радіостанцій для військових. Та й сам захід пропагував мир і єдність. І у музикантів, і у публіки жодним чином, як і в усіх попередніх імпрезах, не виникало жодних питань у мовному аспекті. Адже і одна, і інша сторона очікувала на радість спілкування і була щаслива від зустрічі. Утім програма фестивалю була не менш оригінальною, ніж у попередні роки і надала слухачам яскраво насичений час і емоції від його проведення. Та інакше й бути не могло, якщо у програмі:

- Квартет «Janusz Muniak & friends» (Польща – Україна);
- Джаз – дует «Олег Баковський та Святослав Гавроль» (Україна)
- «Тарас Баковський. Секстет» (Куба-Україна-Польща)
- «Fat-Suit» (Шотландія);
- «Alex Renart trio» (Франція);
- Keith Dunn & Train Four Blues Band (США-Україна).

Під час проведення фестивалю (29-31.08.2014 р.), окрім музичних виступів, а це справді професіонали з величезним досвідом виконавства і гастрольної діяльності, були організовані традиційні вже для цього фестивалю його складові, зокрема: виставка кращих робіт фотоконкурсу «Джазові Емоції» та імпрровізаційний малюнок «Квік Пік» за участі рівненського шоу-мена, керівника рокабілі гурту «Ot vinta» Юрія Журавля, який значною мірою зробив собі сценічне ім'я саме у подібних рівненських імпрезах. Принаймні, рівненська публіка по-справжньому оцінила цей вид творчого самовиявлення.

До речі, ентузіастами та шанувальникам цього виду мистецтва, як відомо, в місті Рівне побудовано навіть спеціальний мистецький кафе-бар із відповідним матеріально-технічним оснащенням, антуражем на назвою, де організовуватимуться подібні заходи. І, сподіваємося, що й надалі наші гості завжди знайдуть час для проведення відповідного спілкування фахівців і публіки саме в цьому закладі. Принаймні, минулорічні спілкування мали явний культурний ефект.

Список використаної літератури

1. Виткалов С. В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. / С. В. Виткалов. – Рівне : М. Дятлик, 2014. – 362 с.
2. Донецький джаз [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.muzfesty.ru/dzhazovye-festivali/doneckij-dzhaz/>
3. Конончук В. Естрадно-джазова освіта в Україні: ретро - та перспектива (До 30-річчя відкриття естрадного відділення в Київському державному музичному училищі ім. Р. М. Глієра) / В. Конончук // Молодь і ринок. № 11 (82), 2011. – С.99-103.
4. Луцький джаз-клуб [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jazzclub.lutsk.ua>.

5. Олендарьов В. М. Вітчизняний джаз та проблема стилю: автореф. дис... канд. мистецтв.: 17.00.02 – «Музичне мистецтво» / В. М. Олендарьов. – К., 1995. – 22 с.
6. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації: автореф. дис... канд. мистецтв.: 17.00.03 – «Музичне мистецтво» / В. І. Романко. – К., 2001. – 20 с.
7. Рось З. П. Український джаз як культурологічна проблема / З. П. Рось // VI Культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва «Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євро інтеграційних процесів»: [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.]. – Київ, 3-5 червня 2008 р. – К. : ДАКККіМ, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/seksia_s_s3_6.php.
8. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу / В. Симоненко. – К. : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.
9. Цюлюпа Н. Л. Еволюція естрадно-джазового виконавства / Н. Л. Цюлюпа // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку [Текст]: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / [редкол.: В. Г. Виткалов (голов. ред.) та ін.]. – Рівне : РДГУ. Вип. 17: у 2 т. Т. 1. – 2011. – С. 262-265; Заруцька Л.В. Жанрово-стильові особливості джазу та їх відлуння у творчості композиторів академічного напрямку ХХ століття / Л. В. Заруцька // Актуальні питання культурології. Вип. 13. – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 104-108 та ін.
10. Jazz in Kiev на Nostalgie: Архив: Новости. Jazz in Kiev. [Електр. ресурс] – Режим доступу: jazzinkiev.com/news/jazz-in-kiev-na. Пірієв О. У Києві відкрилася Літня музична академія / О. Пірієв // Music-review. - 30.06.2010. - 30.06.

Vitkalov S.V.

«ART JAZZ COOPERATION» AS A FORM OF REVIVAL OF TRADITIONS JAZZ PERFORMANCE: CULTUROLOGICAL ASPECT

The problem of functioning of jazz art is analysed, in particular in the conditions of organizational measures - festivals «Art Jazz Cooperation», that will get organized quite a bit time in cities Rivne and Lutsk.

Key words: jazz, international to jazz of festivals on Volyn, performer, evolution of artistic practice.

УДК 792(477.6-2Мар)“192/193”

Демідко О. О.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАРІУПОЛЯ
У 20-30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ**

Розвідку присвячено особливостям формування театру Маріуполя у 1920-1930-ті роки. Визначено загальні тенденції розвитку театру, основні проблеми та шляхи їх вирішення у вказаний період. Розкрито роль гастролюючих труп у місті, а також охарактеризовано відтворення власного театру в Маріуполі.

Ключові слова: Новий театр, Зимовий театр, гастролі, халтура, Вседонецький музично-драматичний театр.

Дослідження розвитку театру окремого міста завжди посідатиме особливе місце у